Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2025)0157

Põhja-Makedooniat käsitlevad 2023. ja 2024. aasta aruanded

Euroopa Parlamendi 9. juuli 2025. aasta resolutsioon Põhja-Makedooniat käsitlevate komisjoni 2023. ja 2024. aasta aruannete kohta (2025/2021(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut, mille sõlmisid ühelt poolt Euroopa ühendused ja nende liikmesriigid ning teiselt poolt Põhja-Makedoonia[1],

– võttes arvesse Põhja-Makedoonia 22. märtsi 2004. aasta avaldust Euroopa Liidu liikmeks saamise kohta,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 16. detsembri 2005. aasta otsust anda Põhja-Makedooniale ELi kandidaatriigi staatus,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 19.–20. juuni 2003. aasta järeldusi, sealhulgas nende järelduste lisa „Thessaloníki arengukava Lääne-Balkani riikidele: ettevalmistused Euroopaga integreerumiseks“,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. septembri 2021. aasta määrust (EL) 2021/1529, millega luuakse ühinemiseelse abi instrument (IPA III)[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrust (EL) 2024/1449, millega luuakse Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu[3],

---

1 ELT L 84, 20.3.2004, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2004/239(2)/oj.
2 ELT L 330, 20.9.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
3 ELT L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– võttes arvesse komisjoni 5. veebruari 2020. aasta teatist „Ühinemisprotsessi tõhustamine – Lääne-Balkani riikide usutavad väljavaated saada ELi liikmeks“ (COM(2020)0057),

– võttes arvesse komisjoni 8. novembri 2023. aasta teatist „2023. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta“ (COM(2023)0690) ning sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti „North Macedonia 2023 Report“ (Põhja-Makedoonia 2023. aasta aruanne) (SWD(2023)0693),

– võttes arvesse komisjoni 8. novembri 2023. aasta teatist „Uus Lääne-Balkani majanduskasvu kava“ (COM(2023)0691),

– võttes arvesse komisjoni 20. märtsi 2024. aasta teatist laienemiseelsete reformide ja poliitika läbivaatamise kohta (COM(2024)0146),

– võttes arvesse komisjoni 24. juuli 2024. aasta teatist „2024. aasta aruanne õigusriigi kohta“ (COM(2024)0800), millele on lisatud komisjoni talituste töödokument „2024 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in North Macedonia“ (2024. aasta aruanne õigusriigi kohta – peatükk õigusriigi kohta Põhja-Makedoonias) (SWD(2024)0830),

– võttes arvesse komisjoni 30. oktoobri 2024. aasta teatist „2024. aasta teatis ELi laienemise kohta“ (COM(2024)0690), millele on lisatud komisjoni talituste töödokument „North Macedonia 2024 Report“ (Põhja-Makedoonia 2024. aasta aruanne) (SWD(2024)0693),

– võttes arvesse Põhja-Makedoonia reformikava, mille komisjon kiitis heaks 23. oktoobril 2024 reformi- ja kasvurahastu raames,

– võttes arvesse 13. detsembril 2023 ja 18. detsembril 2024 Brüsselis toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumiste deklaratsioone ning 2018., 2020. ja 2021. aastal Sofias, Zagrebis ja Brdo pri Kranjus toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumiste deklaratsioone, deklaratsiooni ühise piirkondliku turu kohta ja deklaratsiooni Lääne-Balkani rohelise tegevuskava kohta, milles lepiti kokku 10. novembril 2020 Berliini protsessi raames toimunud Sofia tippkohtumisel,

– võttes arvesse nõukogu 18. juuli 2022. aasta järeldusi laienemise kohta – Põhja-Makedoonia ja Albaania ning nõukogu 17. detsembri 2024. aasta järeldusi laienemise kohta,

– võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) valimisvaatlusmissiooni 23. septembri 2024. aasta lõpparuannet 24. aprillil 2024 Põhja-Makedoonias toimunud presidendivalimiste ja 8. mail 2024 toimunud parlamendivalimiste kohta,

– võttes arvesse 28. augustil 2014 algatatud Berliini protsessi,

– võttes arvesse Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia vahelist 1. augustil 2017 allkirjastatud ja 2018. aasta jaanuaris ratifitseeritud sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingut,

– võttes arvesse lõplikku kokkulepet erimeelsuste lahendamiseks, nagu seda on kirjeldatud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides 817 (1993) ja 845 (1993), 1995. aasta ajutise kokkuleppe lõpetamist ning 17. juunil 2018 kokku lepitud strateegilise partnerluse loomist Kreeka ja Põhja-Makedoonia vahel, mida tuntakse ka Prespa kokkuleppena,

– võttes arvesse komisjoni talituste ühist töödokumenti „Objectives and Indicators to frame the implementation of the Gender Action Plan III (2021-25)“ (Eesmärgid ja näitajad soolise võrdõiguslikkuse kolmanda tegevuskava (2021–25) rakendamise raamistamiseks) (SWD(2020)0284), mis on lisatud komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. novembri 2020. aasta ühisteatisele „ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava (GAP III) – Ambitsioonikas tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses“ (JOIN(2020)0017), ning Põhja-Makedoonia riigi tasandi rakenduskava,

– võttes arvesse rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) 2023. aasta aruannet Põhja-Makedoonia kohta, mis võeti vastu 29. juunil 2023 ja avaldati 20. septembril 2023,

– võttes arvesse 27.–28. veebruaril 2025 Skopjes toimunud ELi ja Põhja-Makedoonia parlamentaarse ühiskomisjoni 23. kohtumisel vastu võetud deklaratsiooni ja ühiseid soovitusi,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Põhja-Makedoonia kohta, eelkõige oma 24. oktoobri 2019. aasta resolutsiooni ühinemisläbirääkimiste alustamise kohta Põhja-Makedoonia ja Albaaniaga[1],

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A10-0118/2025),

A. arvestades, et Põhja-Makedoonial on olnud alates 2005. aastast ELi kandidaatriigi staatus ja riik lõpetas 2023. aasta detsembris edukalt sõelumisprotsessi;

B. arvestades, et Põhja-Makedoonia kodanike püüdlused saada ELi liikmeks on toonud kaasa edusamme demokraatias ja sotsiaal-majanduslike reformide elluviimisel, kuid ELiga ühinemise protsessis esineb eri põhjustel endiselt kahetsusväärseid viivitusi;

---

1 ELT C 202, 28.5.2021, lk 86.

C. arvestades, et EL on 2020. aastast saadik andnud ligikaudu 210 miljoni euro eest makromajandusliku finantsabi laene, mille eesmärk on stabiliseerida Makedoonia majandust, aidates riigil COVID-19 pandeemiast taastuda ja kiirendades reformide edenemist;

D. arvestades, et Põhja-Makedoonia on partner, kes on enamikul juhtudest joondunud ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika järgi, ning et tal on olnud piirkonnas konstruktiivne roll; arvestades, et asjaolu, et Põhja-Makedoonia ei toetanud ÜRO Peaassamblee 24. veebruari 2025. aasta Ukrainat käsitlevat resolutsiooni ES-11/7, kuid kaastoetas USA eestvedamisel koostatud alternatiivset resolutsiooni, osutab tema välispoliitika kooskõlastamises toimunud ootamatule ja kahetsusväärsele muutusele;

E. arvestades, et Põhja-Makedoonia osaleb ELi kriisiohjamise sõjalistes operatsioonides, sealhulgas EUFOR Altheas Bosnias ja Hertsegoviinas;

F. arvestades, et nõukogu võttis 2022. aasta juulis vastu uued järeldused, mis tähendab, et Põhja-Makedoonia peab vastu võtma muudatused, mis põhiseaduses tuleb tema kohustuste kohaselt teha, kuid mida ta veel ei ole teinud, et ühinemisläbirääkimiste avaetapi saaks viivitamata lõpule viia;

G. arvestades, et geopoliitilised muutused, sõda Ukrainas, desinformatsioon ja väärinfo avaldavad kõikidele Euroopa riikidele nii poliitiliselt kui ka majanduslikult suurt mõju;

H. arvestades, et Põhja-Makedoonia on endiselt pahatahtliku välismõju operatsioonide sihtmärk ja muu hulgas püütakse riigi sotsiaalset struktuuri lõhkuda ja kasutada ELi-vastaseid hoiakuid relvana, eelkõige serbiakeelsete kõmulehtede ja muude meediaväljaannete kaudu, mille abil võimendatakse piirkonnas Kremli narratiivi ja millel on suur mõju; arvestades, et Põhja-Makedoonia saatis aastatel 2018–2023 välja 13 Venemaa diplomaati tegevuse eest, mis ei olnud kooskõlas nende diplomaatilise staatusega, mis viitab varjatud mõjuvõrgustike jätkuvale olemasolule; arvestades, et Hiina on püüdnud oma mõju teabekontrolli, investeerimisdiplomaatia ja taristuga seotud laenulepingutes sisalduvate sunnimeetmete klauslite kaudu laiendada;

I. arvestades, et Põhja-Makedoonia ametiasutused on esitanud põhiseaduse muutmiseks lahendused, mis ei vasta nõukogu 2022. aasta juuli järeldustes esitatud tingimustele;

J. arvestades, et iga kandidaatriik peab austama demokraatlikke väärtusi, õigusriiki ja inimõigusi ning järgima liidu õigust;

K. arvestades, et nõukogu ei ole ühinemisläbirääkimiste alustamiseks uute tingimuste kehtestamist selgelt välistanud;

1. kordab, et ta toetab täielikult Põhja-Makedoonia pidevaid ja püsivaid pingutusi ELiga ühineda ja põhjalikke muudatusi, mida ühinemiskriteeriumide täitmiseks tuleb teha; tunnustab riigi pühendumust Euroopa integratsioonile ja ergutab jätkama pingutusi ELi normidega kooskõlas olevate reformide edendamiseks, hoolimata probleemidest ja tagasilöökidest, mis on Makedoonia ühiskonna kannatlikkuse ja usalduse proovile pannud;

2. rõhutab, et ELiga ühinemine sõltub endiselt poliitilisest tahtest täita nii vajalike reformide läbiviimisel kui ka vajalike põhiseaduse muudatuste vastuvõtmisel kriteeriume ja kohustusi;

3. tuletab meelde, et Euroopa Liidu integratsiooniprotsessis tuleb säilitada hoog ja usaldusväärsus; märgib, et Põhja-Makedoonia näitab jätkuvalt üles pühendumust ELi integratsioonile ja ELi poliitikaga vastavusse viimisele; kutsub üles ühinemisläbirääkimisi kiirelt edendama, märkides samas, et on oluline võtta vastu põhiseaduse muudatused; nõuab tungivalt, et Euroopa Ülemkogu annaks avalikult ja selgelt teada, et nõukogu kavatseb teha kiiresti ja tingimusteta positiivse otsuse alustada Põhja-Makedooniaga peetavate ühinemisläbirääkimiste järgmist etappi, kui tema 18. juuli 2022. aasta järelduste tingimused on täidetud, julgustab kõiki Põhja-Makedoonia erakondi alustama konstruktiivset dialoogi, et saavutada vajalik konsensus nendes muudatustes, mis tugevdaks riigi paljurahvuselist iseloomu ja kiirendaks selle liikumist ELi liikmeks saamise poole; on veendunud, et sotsiaalse ühtekuuluvuse parandamiseks ja tulemuslikuma valitsemise tagamiseks on oluline eri rahvuste vaheliste sidemete tugevdamine; kutsub liikmesriike, nõukogu ja komisjoni üles tagama ühinemisprotsessi prognoositavuse ja usaldusväärsuse, pidades silmas ka seda, et laienemisprotsessis osalevates riikides säiliks rahva toetus ühinemisele;

4. väljendab heameelt selle üle, et Põhja-Makedoonia sõelumisprotsess viidi 2023. aasta lõpus edukalt lõpule; innustab Põhja-Makedooniat võtma vastu põhiseaduse muudatusi, mille riik on kohustunud tegema ja ellu viima, nagu nõukogu nõuab, et ühinemisläbirääkimiste protsess jätkuks;

5. tunnustab Makedoonia inimeste pühendumust ELiga integreerumisele ja toetust, mida nad on sellele projektile kahe aastakümne jooksul protsessi alustamisest saadik näidanud; nõuab tungivalt, et komisjon teeks kõik endast oleneva, et aidata Põhja-Makedoonia ametiasutustel teha enne järgmist läbirääkimisetappi ja läbirääkimiste käigus vajalikud sammud, et aidata täita kodanike ja riigi ootusi ning uurida kõiki meetmeid järkjärguliseks integreerumiseks ELi struktuuridesse, suurendades seeläbi usaldust ELi ja selle demokraatlike väärtuste vastu;

6. tuletab meelde, et ühinemisprotsessi ei tohiks kasutada kahepoolsete vaidluste lahendamiseks ega saavutustel põhinevate Euroopa-

suunaliste edusammude takistamiseks ning see ei tohiks kaaluda üles liidu laiemaid strateegilisi huve, vaid neid vaidlusi tuleb lahendada avatud dialoogi ja päriselt tehtava koostöö kaudu; rõhutab, et ühinemisläbirääkimistel tuleks järgida selget suunda, nende pidamisel tuleks juhinduda objektiivsetest kriteeriumidest ning need peaksid põhinema üksnes saavutustel ja ühinemiskriteeriumide (Kopenhaageni kriteeriumid) täitmisel, milleks tuleb põhivaldkondades põhjalikke reforme teha ning tagada stabiilsete institutsioonide olemasolu, mis tagavad demokraatia, õigusriigi, inimõigused ning vähemuste austamise ja kaitse;

7. kinnitab veel kord, et keelelise, kultuurilise ja rahvusliku identiteedi austamine on ELiga ühinemise protsessi oluline osa ja demokraatlike ühiskondade nurgakivi ning Euroopa Liidu riikide perega ühinemine toetab seda veel rohkem;

8. kordab, et kutsub üles suurendama ELi tegutsemisvõimet, reformides ELi otsustusprotsessi, sealhulgas kehtestades ühinemisprotsessi vaheetappide, eelkõige läbirääkimiste alustamise ning üksikute teemavaldkondade ja peatükkide avamise ja sulgemise kohta kvalifitseeritud häälteenamust nõudva hääletamise;

9. kiidab heaks uue Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu, mille raames antakse Põhja-Makedooniale 750 miljoni euro eest toetusi ja laene, kui ta oma reformikavas sätestatud tingimused täidab; peab sellega seoses kiiduväärseks hästi koostatud, kaugeleulatuvat reformikava, milles seatakse selged ja läbipaistvad eesmärgid ja sihid, ning kutsub ametiasutusi üles keskenduma sellele, et see viidaks korrektselt ellu; rõhutab, et tuleb keskenduda reformide soodustamisele ja majandusliku stabiilsuse tugevdamisele, samuti avalikule haldusele, valitsemisele, õigusriigile ja korruptsioonivastasele võitlusele, süsinikuheite vähendamisele ja rohepöördele, digiüleminekule, ühenduvusele ja inimkapitali arendamisele, tegeledes samal ajal sotsiaalsete probleemidega;

10. võtab teadmiseks summad, mille Põhja-Makedoonia on mõnelt liikmesriigilt saanud, ning Põhja-Makedoonia ja nende riikide vahelise hea koostöö; hoiatab siiski mitteliberaalsete režiimidega liitude tugevdamise eest;

11. tunnustab Põhja-Makedooniat selle eest, et ta on ELiga integreerumise protsessile endiselt pühendunud, kuid peab kahetsusväärseks ühinemisprotsessis tekkinud viivitusi; väljendab heameelt selle üle, et rahvustevahelised suhted on stabiilsed ja innustab nende suhete kindlustamise ja Ohridi raamlepingu rakendamise nimel pidevalt pingutama;

12. innustab Põhja-Makedooniat saavutama reaalseid tulemusi, et täita läbirääkimisraamistikus ja nõukogu 2022. aasta juuli järeldustes kirjeldatud ELi ootusi, sealhulgas tegema kooskõlas riigi võetud kohustustega põhiseaduses vajalikud muudatused;

13. nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia intensiivistaks pingutusi õigusriigi ja kohtusüsteemi sõltumatuse tugevdamisel, sealhulgas kohtunike ametisse nimetamisel ja kohtunõukogu toimimisel, korruptsioonivastases võitluses, avaliku halduse reformimisel ning meediaomandi läbipaistvuse ja koondumise parandamisel; innustab jätkama süsteemsete meetmete rakendamist, et tagada riigi valitsemisel läbipaistvus ja tõhusus;

14. väljendab sügavat kurbust ja igakülgset solidaarsust Kočani ööklubis toimunud traagilise tulekahju tõttu, milles hukkus enam kui 50 noort ja sai vigastada rohkem kui 150 inimest, ning avaldab ohvritele ja nende perekondadele kaastunnet; peab kiiduväärseks ELi elanikkonnakaitse mehhanismi ja liikmesriikide antud abi kiiret kasutamist võimalikult paljude inimelude päästmiseks; tunnustab naaber- ja ELi riike, eelkõige Kreekat ja Bulgaariat, vahetu toetuse ja solidaarsuse eest ning ohvritele antud arstiabi eest;

Demokraatlike institutsioonide toimimine

15. märgib, et kuigi demokraatlikud institutsioonid toimivad Põhja-Makedoonias rahuldavalt, tekitab poliitiline polariseerumine vajalike reformide tegemisel endiselt suuri takistusi; kutsub Põhja-Makedoonia parlamendis esindatud erakondi üles tegema koostööd, et jõuda nendes reformides kokkuleppele;

16. pooldab Põhja-Makedoonia Vabariigi parlamendi (Sobranie) uue töökorra vastuvõtmist, mida Euroopa Parlament on Jean Monnet’ dialoogi raames toetanud; rõhutab aga, et jätkuva poliitilise polariseerumise tõttu on olulised reformid ja ametissenimetamised edasi lükkunud; rõhutab, et erakondadeülene koostöö ja parem poliitiline kliima on endiselt oluline, et kiirendada ELiga seotud reformide elluviimist ja tugevdada demokraatlikke institutsioone;

17. märgib murega, et ligikaudu pooled kõigist 2023. aastal Sobranie poolt vastu võetud õigusaktidest kiideti heaks lühendatud menetluste abil; kutsub Sobraniet üles õigusloome kavandamist, koordineerimist ja kvaliteeti nõuetekohaste konsulteerimismenetluste ja parlamentaarse järelevalve kaudu parandama, pidades eelkõige silmas Jean Monnet’ dialoogi järeldusi, ning vältima kiirmenetlusi;

18. rõhutab, et kuigi 2024. aasta parlamendi- ja presidendivalimistel käis pingeline võitlus ja valimised olid demokraatlikud ning valimisseadustikus on tehtud muudatusi, on siiski vaja põhjalikku valimisreformi; nõuab tungivalt, et seni täitmata OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni soovitused viidaks valimisseadustiku kaasava läbivaatamise kaudu ellu, ning rõhutab, et tulevasi valimisprotsesse tuleb pahatahtliku välissekkumise ja teabega manipuleerimise eest kaitsta, sealhulgas rangete küberturvalisuse ja veebipõhiste kampaaniate läbipaistvuse normide vastuvõtmise kaudu;

19. nõuab erakondade ja kampaaniate rahastamise paremat reguleerimist, sealhulgas meetmeid erakondade rahaliste vahendite

ja kulude läbipaistvuse suurendamiseks; nõuab tungivalt, et vaadataks läbi normid, millega reguleeritakse riiklikku reklaami kommertsmeedias ja kinnimakstud poliitilist reklaami; rõhutab, et vaja on toimivaid järelevalvemehhanisme, mille abil tagada erakondade rahastamise usaldusväärsus ning erakondade ja sõltumatute kandidaatide võrdne ja piisav juurdepääs meediale;

20. kutsub üles jätkama saavutuspõhise avaliku halduse ajakohastamist, tegelema politiseerimise süsteemsete probleemidega, tugevdama läbipaistvaid värbamisprotsesse ja reformima kohalikke omavalitsusi, et pakkuda kodanikele paremaid sotsiaalteenuseid ning töötada välja kohandatud kohalikud ja piirkondlikud arengustrateegiad; nõuab tungivalt, et ametiasutused suurendaksid jõupingutusi ning võtaksid vajalikud õigusaktid vastu ja hakkaksid neid rakendama, et suurendada üldsuse usaldust haldusasutuste vastu ning edendada vastupidavat ja võimekat avalikku teenistust, mis suudab praegusaja probleemidele tulemuslikult reageerida ja täita kogukonna vajadusi; tunnustab avaliku halduse strateegiat aastateks 2023–2030 ja sellega seotud 2023.–2026. aasta tegevuskava, mis võeti vastu 2023. aasta juulis; tunnistab, et need hõlmavad kõiki asjakohaseid reformivaldkondi ning neis esitatakse selged lähtealused, eesmärgid ja sihid, määrates seega kindlaks lahendamist vajavad olulised poliitilised küsimused; peab aga kahetsusväärseks, et rakendamismäär on endiselt madal;

21. nõuab lisameetmeid, millega tagada sidusrühmadega peetavate sisuliste ja avalike konsultatsioonide kaudu riiklike institutsioonide süsteemne vastutus, sealhulgas reformikava rakendamise eest, ning anda peetud konsultatsioonide kohta tagasisidet; tunnustab üldisi haldusmenetlusi käsitlevat seadust, millega nähakse ette lihtsustamine, kuid soovitab tungivalt, et seda rakendataks süstemaatiliselt kogu haldusstruktuuris;

22. nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia ametivõimud hoiduksid sõltumatutes asutustes ja ametites läbipaistmatutest ja politiseeritud vallandamistest ning ametisse nimetamistest ning tagaksid institutsioonide piisava rahastamise ning otsuste ja soovituste sidusa rakendamise; märgib kahetsusega, et ombudsmani büroo tugevdamisel ei ole endiselt edusamme tehtud;

Meedia ja kodanikuühiskond

23. peab kiiduväärseks, et Põhja-Makedoonia on meediavabaduse tagamisel teinud pidevalt edusamme; tuletab aga meelde, et tuleb jätkata reforme, et tagada sõltumatu ja vastupidav meediamaastik, sealhulgas reformida veebi- ja klassikalist meediat reguleerivat õigusraamistikku, et viia see Euroopa meediavabaduse määrusega[1]

---

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1083, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa

täielikult kooskõlla, püüdes lahendada meediaomandi läbipaistvuse, digitaalmeedia avalikustamise ja meedia koondumise valdkonnas püsivaid probleeme; rõhutab, et vaja on meediareformi, milles seatakse prioriteediks koondumisvastased meetmed, et kaitsta ajakirjanduslikku terviklikkust; rõhutab, et meediamaastikul tuleb tingimata võidelda pahatahtliku välismõju vastu, sealhulgas desinformatsiooni vastu, mida levitavad Venemaa ja Hiinaga seotud osalejad;

24. kutsub ametiasutusi üles võtma vastu õigusraamistiku, mis kaitseb tulemuslikult ajakirjanikke, inimõiguste kaitsjaid, keskkonnaaktiviste ja muid sidusrühmi üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide eest, ning rakendama ELi vaigistuskaebuste vastase direktiivi[1] sätteid;

25. nõuab tungivalt, et ametiasutused tagaksid kodanikele teabe täieliku läbipaistvuse ja teabele takistamatu juurdepääsu;

26. märgib murega, et Põhja-Makedoonias hakati kommertsmeedias taas näitama valitsuse reklaame; rõhutab suurt ohtu, et see meede avab tee meediaturu häiretele ja lubamatutele poliitilistele mõjutustele, ohustades seeläbi meedia sõltumatust ja mitmekesisust; kordab, et kutsub üles põhjalikult reformima norme, mis reguleerivad riigipoolset rahastamist ja erakondade reklaami meedias, märkides läbipaistvuse puudumist, riigi vahendite jätkuvat väärkasutamist poliitiliseks reklaamiks ning jätkuvat riski, et läbipaistmatute rahastamismehhanismide kaudu seatakse ohtu meedia sõltumatus; nõuab tungivalt, et need reformid võetaks vastu ja viidaks ellu enne 2025. aasta sügiseks kavandatud kohalikke valimisi;

27. rõhutab, et tuleb tugevdada meediat reguleeriva asutuse, avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni ja elektroonilist sidet reguleeriva asutuse sõltumatust ja suutlikkust;

28. ergutab võtma meetmeid, et suurendada avalik-õiguslike ringhäälinguorganisatsioonide ja meediat reguleerivate asutuste toimetuslikku ja rahalist sõltumatust, erapooletust ja professionaalsust, märkides samas jätkuvat viivitust peamiste järelevalveasutuste nimetamisel ja vajadust ulatusliku moderniseerimise järele; nõuab rangemaid läbipaistvus- ja omandinorme, et paljastada varjatud mõju, sealhulgas välisrahastatud meediasisu, ning koordineeritud välismaiste

---

meediavabaduse määrus) (ELT L 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1069, milles käsitletakse avalikus elus osalevate isikute kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute nõuete või kuritarvituslike kohtumenetluste (avalikus elus osalemise vastased strateegilised hagid) eest (ELT L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

desinformatsioonivõrgustike tuvastamiseks ja nende tegevuse takistamiseks vajalike mehhanismide loomist;

29. märgib, et teatavad Hiina diplomaatilised üksused on rahastanud Makedoonia meediakanalites edastatud tasulist sisu ja arvamusartikleid ilma sellele viitava selge märgiseta; tuletab meelde, et 2023. aasta analüüsis leiti, et Venemaa riigiga seotud osalejad kasutasid Serbia meediaesindajaid NATO-vaenulike narratiivide levitamiseks ja sellise väite esitamiseks, justkui avaldaks EL Põhja-Makedooniale survet, et too oma identiteedist loobuks;

30. märgib murelikult, et sõltumatuid ajakirjanikke ja meediatöötajaid ähvardatakse ja rünnatakse jätkuvalt, sealhulgas toimub naisajakirjanike misogüünne küberahistamine, mille sihtmärgid on sageli õigusriigi, korruptsiooni ja õigusemõistmise teemasid kajastavad naisajakirjanikud; pooldab ajakirjanike vastu suunatud rünnakute jälgimiseks ja küberkiusamisest teatamise mehhanismide loomise seiramiseks spetsiaalse prokuröri määramist; nõuab tugevamaid meetmeid, et kaitsta meediatöötajaid füüsiliste ja mittefüüsiliste ähvarduste, ahistamise ja avaliku elu tegelaste sobimatu keelekasutuse eest;

31. innustab Põhja-Makedooniat jätkama jõupingutusi, et võidelda vaenuõhutuse vastu, olenemata selle vormist ja sihtmärgiks olevast rühmast, ning ennetada ja põhjalikult uurida kõiki vaenuõhutuse, vaenukuritegude ja hirmutamisjuhtumeid, esitada kõigi asjaomaste rünnakute eest süüdistus, et jõuda süüdimõistvate kohtuotsusteni ning tagada sihtmärkide, näiteks ajakirjanike, vähemuste hulka kuuluvate inimeste, kogukondade, näiteks bulgaarlaste ja muude vähekaitstud rühmade turvalisus ja julgeolek;

32. väljendab muret vaenuõhutuse sagenemise ja veebimeedia desinformatsioonist tulenevate kasvavate ohtude pärast, mille reguleerimiseks riiklikul audiomeedia ja audiovisuaalmeedia teenuste ametil õigust ei ole; nõuab tugevdatud meetmeid uuriva ajakirjanduse, väidete kontrollimise suutlikkuse ja meediapädevuse toetamiseks ning õigusraamistiku ja institutsioonidevahelise suutlikkuse parandamiseks, et võidelda vaenuõhutuse, desinformatsiooni ja välissekkumisega; tunneb muret laialt levinud desinformatsioonikampaaniate pärast, milles seatakse kahtluse alla demokraatlikud väärtused ja riigi eesmärk saada ELi liikmeks; nõuab sellega seoses ELi institutsioonide poolset toetust, et aidata riigil seda pahatahtlikku mõju leevendada; väljendab heameelt kodanikuühiskonna algatuste üle, millega edendatakse meedias esitatud väidete kontrolli, digikirjaoskust koolides ja võitlust vaenuõhutuse leviku vastu, ning märgib, et peaaegu 50 % Põhja-Makedoonia kodanikest on võtnud rahvusvaheliste sündmuste kohta omaks valenarratiivi, eelkõige seoses sõjaga Ukrainas, ning rõhutab, et tingimata tuleb tugevdada ühiskonna vastupanuvõimet pahatahtliku infoga manipuleerimise suhtes;

33. rõhutab, et kodanikuühiskond on demokraatia ja pluralismi ning hea valitsemistava ja sotsiaalse progressi edendamisel väga oluline; väljendab heameelt selle üle, et riigis on olemas elujõuline ja konstruktiivne kodanikuühiskond, kes mängib reformiprotsessis väga olulist ja positiivset rolli, ning tuletab meelde, et vaja on rohkem jõupingutusi, et tagada kaasav, õigeaegne ja sisukas konsulteerimine, läbipaistvus ning ametlikud koostöömehhanismid; väljendab seda arvestades heameelt selle üle, et hiljuti alustati kodanikuühiskonnaga tehtava koostöö ja selle arendamise nõukogu taastamise protsessi, ning nõuab, et valitsus ja kodanikuühiskond teeksid tihedamat koostööd, eelkõige selleks, et leevendada mõju, mida USA Rahvusvahelise Arengu Ameti (USAID) rahaliste vahendite hiljutine külmutamine kodanikuühiskonnale avaldab; märgib, et kuigi kodanikuühiskonna organisatsioonid tegutsevad üldiselt soodsas keskkonnas, tuleb rakendada õigus- ja finantsraamistikke tagamaks, et neile eraldataks avaliku sektori vahenditest suuremad summad ja et avaliku sektori rahastamismehhanismid oleksid läbipaistvad; on mures teadete pärast, et kodanikuühiskonna kohta tehakse sagedamini vaenulikke avaldusi, ning julgustab siseministeeriumi tegema kodanikuühiskonna organisatsioonidega koostööd, et töötada välja inimõiguste kaitsjate julgeolekut puudutav protokoll, et tagada nende kaitse valitsusväliste osalejate ähvarduste eest; nõuab tungivalt, et kodanikuühiskonna rolli tugevdataks veel rohkem, tagades selle jätkuva sisulise kaasamise otsustusprotsessi ja konsulteerides enne valitsusväliste organisatsioonidega seotud tulevaste õigusaktide vastuvõtmist Veneetsia komisjoniga;

Põhiõigused

34. tunnustab Põhja-Makedooniat selle eest, et ta on enamiku rahvusvahelistest inimõigustealastest õigusaktidest ratifitseerinud; väljendab aga muret rakendamismäära, soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas edusammude puudumise, soolise võrdõiguslikkuse vastaste liikumiste sagenemise ja nende mõju suurenemise pärast, millel on õigusloome- ja poliitikakujundamise protsessidele negatiivne mõju; nõuab tungivalt, et valitsus rakendaks täielikult Istanbuli konventsiooni; kutsub ametivõime üles võtma vastu uue soolist võrdõiguslikkust käsitleva seaduse, et tugevdada ametlikke valitsusstruktuure, mille ülesanne on edendada soolist võrdõiguslikkust ning parandada naiste staatust ja õigusi kõigil tasanditel, ning tagada soolise võrdõiguslikkuse strateegia ja riikliku tegevuskava tulemuslik rakendamine, eelkõige tagades piisava rahastamise, tõhustades institutsioonidevahelist koordineerimist ja viies riigisisesed meetmed ELi õigustikuga vastavusse;

35. nõuab tungivalt, et ametiasutused tagaksid soolise ja perevägivalla ohvrite kaitset käsitleva kehtiva õigusraamistiku täieliku ja tulemusliku rakendamise, eraldades piisavad eelarvevahendid ennetuseks, parandades juurdepääsu tugiteenustele ja kaitsemehhanismidele ning tagades üleelanute puhul seadusest tulenevate sotsiaalsete ja majanduslike õiguste järgimise; võtab seda

arvestades teadmiseks, et 2023. aastal võeti vastu vägivallakuritegude ohvritele rahalise hüvitise maksmise seadus, millesse on lisatud Istanbuli konventsiooni standardid, et pakkuda soolise vägivalla ohvritele paremat kaitset; nõuab ühtlasi tungivalt, et ametiasutused suurendaksid pingutusi soolise vägivalla ja perevägivalla vähendamiseks ja leevendamiseks ning suurendaksid varjupaikade suutlikkust ja töötajate arvu, samuti hästi koolitatud ja sooteadlike õiguskaitseametnike, kohtunike, meditsiinitöötajate ja sotsiaaltöötajate arvu;

36. märgib murega vanglas viibivate noorte naiste, sealhulgas 14–16-aastaste tütarlaste rasket olukorda, kuna osal neist puudub haridus ja tööks vajalike oskuste alane koolitus, neile antakse liigses koguses ravimeid ja nad ei saa piisavalt arstiabi; nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia ametiasutused võtaksid kiireloomulisi meetmeid, et parandada kõigi kinnipeetavate kinnipidamistingimusi, vähendada korruptsiooni ja lõpetada ebainimlik kohtlemine ning edendada endiste kinnipeetavate katseaega ja taasintegreerimist ühiskonda;

37. nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia rakendaks täielikult ECRI 2023. aasta Põhja-Makedooniat käsitlevas aruandes esitatud soovitusi, et tegeleda kindlakstehtud inimõiguste rikkumistega tulemuslikult;

38. väljendab heameelt selle üle, et suhted rahvuste vahel on endiselt stabiilsed ja Ohridi raamlepingu rakendamine jätkub; tunnustab Põhja-Makedoonia jõupingutusi vähemuste õiguste kaitse tugevdamisel, kutsudes samal ajal üles rahalist toetust suurendama; nõuab selliste institutsioonide piisavat rahastamist ja mehitamist, mis kaitsevad vähemuskogukondade õigusi; kutsub vähemuskogukondade poliitilisi esindajaid üles vältima selliste lõhestavate etniliste narratiivide edendamist, mis tuletab meelde poliitikat, mis põhjustas piirkonna lähiminevikus suuri kannatusi ja sõjalisi konflikte; nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia rakendaks täielikult rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni nõuandekomitee soovitusi seoses strateegiaga „Üks ühiskond kõigi jaoks ja kultuuridevaheline suhtlus“; kutsub Põhja-Makedooniat üles tagama keelekorraldusega tegelevale ametile ja kogukonnaõiguste järgimise eest vastutavale ametile piisavalt rahalisi vahendeid ja töötajaid; peab kahetsusväärseks, et Põhja-Makedoonia ei ratifitseerinud Euroopa piirkondlike ja vähemuskeelte hartat; ootab lõplikku otsust keeli käsitleva vaidlustatud seaduse kohta, mis võib mõjutada rahvustevahelisi suhteid;

39. väljendab heameelt edusammude üle, mida riik on teinud lapse õigusi käsitleva õigus- ja institutsioonilise raamistiku vastavusse viimisel ELi õigustiku ja rahvusvaheliste inimõiguste standarditega; võtab teadmiseks edusammud, mida on tehtud deinstitutsionaliseerimist käsitleva strateegia rakendamisel, ja väljendab heameelt laste eduka ümberpaigutamise üle hoolekandeasutustest asenduskodudesse või väikestesse

hoolekandeasutustesse; võtab siiski murega teadmiseks jätkuvad laste, sealhulgas roma laste vastase vägivalla ja diskrimineerimise juhtumid; nõuab seetõttu, et riik looks riikliku organi, mis vastutab kõigi ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja fakultatiivprotokollide rakendamisega seotud poliitika koordineerimise eest;

40. julgustab Põhja-Makedooniat astuma sisulisi samme rahvusvähemuste ja vähemuskogukondade tunnustamiseks ja nende lisamiseks põhiseadusesse, edendades kaasatust, kaitstes mitmekesisust, võideldes diskrimineerimise vastu ja tugevdades sotsiaalset ühtekuuluvust kooskõlas Euroopa väärtuste ja demokraatlike põhimõtetega; kutsub Põhja-Makedooniat üles täielikult tagama kõigile riigi etnilistele kogukondadele võrdsed õigused ja võimalused;

41. märgib, et puuetega inimesed seisavad jätkuvalt silmitsi märkimisväärsete takistustega, kuna riigi õigusaktid ei ole ikka veel kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga; väljendab heameelt puuetega inimeste õigusi käsitleva riikliku strateegia üle aastateks 2023–2030 ja nõuab tungivalt selle nõuetekohast rakendamist, sealhulgas seoses abiõpetajate piisava arvu tagamisega, et kaasata puuetega lapsed haridusprotsessi tulemuslikult ja sujuvalt;

42. väljendab heameelt esimese kohtuotsuse üle, mis tehti LGBTIQ kogukonna vastu suunatud vaenukõne kohta, kuid nõuab tungivalt, et kõigi vaenukõne, vaenukuritegude ja hirmutamise juhtumite eest võetaks süstemaatiliselt vastutusele, et vaenukõne lisataks karistusseadustikku ning et vastutavad riigiasutused koguks vaenukõne ja vaenukuritegude juhtumite kohta piisavat statistikat;

43. märgib murega, et vaenukõne on sotsiaalmeedias laialt levinud, eriti romade, LGBTIQ+ kogukonna liikmete ja teiste tõrjutud rühmade vastu; nõuab tungivalt, et kõik poliitilised osalejad muudaksid rahvastikuregistri seadust ning tagaksid soo kiire ja takistamatu õigusliku tunnustamise enesemääramise alusel, et kaitsta inimõigusi, tagada väärikus ning kehtestada kooskõlas rahvusvaheliste standarditega selge ja juurdepääsetav õigusmenetlus; soovitab, et uues alghariduse seaduses säiliks sõnaselge kaitse soo, seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel diskrimineerimise eest, tagades kooskõla riiklike ja rahvusvaheliste kohustustega; julgustab Põhja-Makedoonia parlamenti kiiresti (taas)looma aktiivset parlamentidevahelist LGBTIQ+ teemalist rühma, et LGBTIQ+ õigusi toetada ja edendada;

44. kutsub Põhja-Makedooniat üles tugevdama rände haldamist, parandama õigusaktide vastavusse viimist liidu õigustikuga ning tegelema püsivate probleemidega seoses seadusliku ja ebaseadusliku rändega toimetulemisega, tagades samal ajal põhiliste inimõiguste järgimise; väljendab heameelt tõhustatud koostöö üle piirihalduse valdkonnas ning riigi suutlikkuse suurendamise üle rändevoogude

haldamisel ning rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise, inimkaubanduse ja muu organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel; julgustab jätkama varjupaigamenetluste ja integratsioonipoliitika väljatöötamist ning vastuvõtutingimuste parandamist kooskõlas ELi ränderaamistikega; rõhutab piirkondliku koostöö tähtsust rände haldamisel ning nõuab tungivalt, et EL pakuks ressursside, tehnilise abi ja suutlikkuse suurendamise vormis rohkem toetust, et rändeprobleeme tulemuslikult lahendada;

45. kutsub Põhja-Makedooniat üles suurendama jõupingutusi võitluses inimkaubanduse vastu, eelkõige viies karistusseadustiku veel rohkem kooskõlla ELi õigustiku ja ELi uimastialaste õigusaktidega;

Õigusriik

46. märgib suure murega, et riigi tulemused võitluses korruptsiooni, sealhulgas suurkorruptsiooni vastu on halvenenud, mida näitab ka tema langemine Transparency Internationali 2024. aasta korruptsiooni tajumise indeksis, eelkõige karistusseadustiku muudatuste tõttu, mis on nõrgendanud õigusraamistikku ja mille tulemusel on paljud käimasolevad kohtuasjad lõpetatud; kordab, et see langemine rõhutab tungivat vajadust põhjalike reformide järele; nõuab tungivalt korruptsioonivastase raamistiku tugevdamist ja tulemusliku vastutuse tagamist, eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite puhul, nõuetekohase uurimise, süüdistuste esitamise ja süüdimõistvate kohtuotsuste kaudu; nõuab tungivalt, et vaadataks läbi karistusseadustiku hiljutised muudatused karistusnormide ja aegumistähtaegade kohta, tagamaks, et see ei kahjustaks korruptsiooni eest, eelkõige keeruliste ja kõrgetasemeliste juhtumite eest vastutusele võtmist;

47. tuletab meelde, et selleks, et tagada mõjus ja järjepidev heidutamine, ennetamine, avastamine, uurimine ja avaliku võimu kandjatele suunatud sanktsioonide mehhanismide rakendamine, kasutades laiaulatuslikke meetmeid, mis hõlmavad huvide konflikte, lobitööd, eetikakoodekseid ja rikkumistest teatajate kaitset, on vaja piisavaid rahalisi vahendeid ja inimressursse;

48. märgib, et tajutav usaldus kohtusüsteemi vastu on endiselt väga väike ning lubamatu mõjutamise ja hirmutamise vältimiseks on vaja teha rohkem jõupingutusi; rõhutab edusammude puudumist 2020. aasta personalijuhtimise strateegiate rakendamisel kohtutes ja prokuratuuris; nõuab tungivalt kohtunike ja prokuröride tõsise nappusega tegelemist, kuna see mõjutab õigusemõistmise kvaliteeti ja tõhusust; nõuab kohtuorganite sõltumatuse ja läbipaistvuse suurendamist ning nende mõjusaks toimimiseks vajalike rahaliste vahendite eraldamist;

49. nõuab kohtunõukogu ja prokuröride nõukogu tugevdamist ning neile vajalike rahaliste vahendite eraldamist, tagades samal ajal nende

sõltumatuse; nõuab tungivalt, et poliitilised osalejad lõpetaksid sekkumise õigusasutuste töösse;

50. märgib murega, et korruptsiooni ennetamisel ja selle vastu võitlemisel ei ole tehtud edusamme ning et finantsuurimine on endiselt problemaatiline; rõhutab, et korruptsioonil on tähtsatele poliitikavaldkondadele endiselt suur mõju; kutsub üles märkimisväärselt tugevdama organiseeritud kuritegevuse ja majanduskuritegevuse vastu võitlemise eest vastutavate ametite tegevussuutlikkust ja koostööd, sealhulgas vajalike rahaliste vahendite tagamise kaudu; innustab riiki parandama võitlust organiseeritud, majandus- ja küberkuritegevuse vastu tugevdatud partnerluse kaudu Europoli, küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse ja Eurojustiga; kutsub Põhja-Makedooniat üles suurendama pingutusi rahapesu vastu võitlemiseks;

51. nõuab, et kehtestataks kõik vajalikud meetmed, millega organiseeritud kuritegevuse vastu tulemuslikult võidelda; nõuab tungivalt, et ametiasutused parandaksid organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise riikliku koordineerimiskeskuse kaudu koordineerimist ning eraldaksid kuritegevuse ja korruptsiooni vastase võitlusega tegelevale riigiprokuratuurile vajalikud rahalised vahendid ja töötajad; rõhutab, et eritähelepanu tuleb pöörata ja vahendeid eraldada rahapesuskeemide avastamisele;

52. märgib murega, et Põhja-Makedoonia on organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust viinud ELi õigustikuga vastavusse vaid osaliselt; tuletab meelde oma üleskutset ELi õigustikku veelgi rohkem järgida ning korraldada süstemaatilisi finantsuuringuid, kasutades rohkem ebaseaduslikul teel saadud varade külmutamist, konfiskeerimist, haldamist ja võõrandamist;

53. nõuab 16. märtsil 2025 toimunud Kočani ööklubi tulekahju põhjalikku ja läbipaistvat uurimist, et tuua vastutavad isikud kohtu ette, ning samuti õigusaktide ajakohastamist ja põhjalikku rakendamist, et sarnaseid tragöödiaid vältida ning tagada kodanike kaitsmiseks parem avalik julgeolek ja õigusnormidele vastavus;

54. nõuab julgeoleku- ja luuresektori käimasolevate reformide kiiret elluviimist ning julgeoleku- ja luureasutuste sõltumatuse tugevdamist asjakohaste õigusraamistike loomise abil, tugevdades ühtlasi demokraatliku kontrolli mehhanisme; märgib murega, et riiklik julgeolekuamet asub endiselt siseministeeriumi ruumides, mis seab kahtluse alla selle staatuse sõltumatu riikliku haldusorganina;

55. tunnustab Põhja-Makedoonia kindlat tahet võidelda hübriidohtudega; väljendab heameelt valitsuse algatuse üle luua riiklik strateegiline raamistik desinformatsiooni vastu võitlemiseks ning riikliku küberturvalisuse strateegia 2025–2028 vastuvõtmise üle; nõuab suuremaid jõupingutusi, et suurendada vastupanuvõimet välisriikide sekkumise ja teabega manipuleerimise vastu; rõhutab, et tuleb välja

töötada riiklik strateegia, et suurendada vastupanuvõimet desinformatsiooni kui riigile avalduva julgeolekuohu suhtes, sealhulgas tugevdades küberturvalisuse meetmeid ja strateegilist kommunikatsiooni ning haridust ja meediapädevust; nõuab, et täielikult toimiksid sellised ELi mehhanismid nagu kiirhoiatussüsteem, et reaalajas tuvastada pahatahtlikku välismõju peamiste demokraatlike protsesside, sealhulgas valimiste ajal;

56. on väga mures selle pärast, et Põhja-Makedooniat ja teisi ELiga ühinevaid Lääne-Balkani riike tabavad eriti rängalt eelkõige Venemaalt ja Hiinast pärit välissekkumine ja desinformatsioonikampaaniad, sealhulgas hübriidohtude, strateegilise korruptsiooni, läbipaistmatute rahavoogude ja sunniviisiliste investeerimistavade kaudu; on mures Ungari valitsuse ja Serbia valitsuse rolli pärast Hiina ja Venemaa geopoliitiliste eesmärkide edendamisel; võtab sellega seoses teadmiseks, et valitseb Hiinast sõltuvuse oht, mis tuleneb asümmeetrilistest laenulepingutest ja hiljuti Ungari pangast Eximbank saadud laenust, mis paistab olevat pärit Hiinast;

Sotsiaal-majanduslikud reformid

57. soovitab Põhja-Makedoonial jätkata sammudega, mille eesmärk on parandada ettevõtluskliimat ja -taristut, tugevdada haridust ja digitaristut ning tõhustada sotsiaalkaitsesüsteeme ja nende seotust tööhõivealgatustega; väljendab heameelt inimkapitaliga seotud reformide lisamise üle majanduskasvu kava reformikavasse ning kutsub Põhja-Makedooniat üles tegema nende reformide elluviimiseks piisavalt pingutusi, et saavutada kestlikud tulemused laste ja noorte inimkapitali arendamisel, mis on vastupanuvõimelise ühiskonna ja kestliku majanduskasvu alus;

58. väljendab heameelt selle üle, et Põhja-Makedoonia reformi- ja kasvurahastu raames on vastu võetud reformikava ning mitmeaastane tööprogramm, millega toetatakse väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid, vähendatakse bürokraatiat ja digiteeritakse avalikku süsteemi, ning väljendab heameelt sammude üle, mis on ette nähtud reformikavas seoses digitaristu kasutuselevõtuga ja uues elektroonilise side seaduses, viies riiklikud õigusaktid vastavusse asjakohase ELi õigustikuga ja pidades sammu digiüleminekuga kogu maailmas;

59. innustab rakendama noortele, pikaajalistele töötutele ja madala kvalifikatsiooniga isikutele, samuti naistele, puuetega inimestele ja romadele mõeldud tööturul aktiivse tegutsemise strateegiaid, ning nõuab nende meetmete nõuetekohast hindamist; võtab teadmiseks töötuse määra pikaajalise paranemise, ent märgib siiski, et sellega peab kaasnema reaalpalga tõus, töötingimuste parandamine ja töötajate õiguste, sealhulgas ametiühingute õiguste kaitse; nõuab töövaidluste rahumeelse lahendamise seaduse täielikku rakendamist;

60. ärgitab Põhja-Makedooniat edendama oma digiüleminekut, eelkõige parandades kõigi kodanike digioskusi ja pakkudes internetipõhist juurdepääsu avalikele teenustele; tunnistab Põhja-Makedoonia ees seisvaid demograafilisi probleeme, sealhulgas rahvastiku vähenemist, noorte spetsialistide väljarännet ja vananevat tööjõudu, ning rõhutab, et tuleb tegeleda ajude äravooluga, eelkõige meditsiini-, tehnoloogia- ja haridusvaldkonnas; kutsub üles rakendama sihipärast poliitikat, et ajude äravoolu suundumust muuta, tõhustada peresõbralikku sotsiaalpoliitikat ja soodustada tagasirännet; innustab tegema ELiga koostööd demograafilise vastupanuvõime strateegiate valdkonnas, sealhulgas tööturustiimulid, noorte perede eluasemetoetus ning investeeringud haridusse ja oskuste arendamisse, et viia need kooskõlla tööturu tulevaste vajadustega; nõuab suuremat toetust innovatsioonile ja konkurentsivõimele;

61. väljendab heameelt selle üle, et noortegarantiil on noorte töötuse vähendamisele olnud positiivne mõju; kutsub Põhja-Makedooniat üles suurendama pingutusi, et vähendada 15–24-aastaste noorte töötuse määra, mis on endiselt kõrge – 29,3 %; rõhutab, et tuleb lahendada sotsiaalseid probleeme, tagada kvaliteetne tööhõivepoliitika, edendada ülespoole suunatud sotsiaalset ühtekuuluvust ja lähenemist ELi standarditele ning toetada edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimisel;

62. väljendab heameelt jõupingutuste üle muuta tööõigust; nõuab tungivalt, et töösuhete seadus viidaks täielikult vastavusse ELi direktiividega, et mõjusalt tagada õigus võrdse töö eest võrdsele tasule, tagada tasustamise läbipaistvus ning tõhustada kaitset raseduse ja emaduse alusel toimuva diskrimineerimise eest; rõhutab, et tuleb tugevdada riikliku tööinspektsiooni pädevust ja suutlikkust, et tagada töötajate õiguste tulemuslik kaitse, sealhulgas kaitsemeetmed tööalase diskrimineerimise vastu;

63. tunnustab Põhja-Makedooniat ühinemise eest ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA), tunnistades seda kui olulist sammu Euroopa turuga tihedama finantsintegratsiooni ning kiiremate ja tõhusamate piiriüleste tehingute hõlbustamise suunas; kutsub Põhja-Makedooniat üles rakendama majandust tugevdavaid struktuurireforme ja tagama riigi võla jätkusuutlikkuse;

64. väljendab heameelt nõudmiste üle integreerida kõik Lääne-Balkani riigid esimesel võimalusel ELi digitaalsele ühtsele turule, mis tooks digitaalselt turvalise keskkonna loomisele suurt kasu;

65. nõuab tungivalt, et ametiasutused rakendaksid täielikult kehtivaid õigusnorme, et tagada juurdepääs esmastele tervishoiuteenustele, pöörates eritähelepanu naiste seksuaal- ja reproduktiivtervisele, emadele ja lastele ning kõrvaldades geograafilise asukoha, rahaliste vahendite või muude raskustega seotud tõkked; nõuab sihipäraseid meetmeid, millega toetada vähekaitstud naiste rühmi, sealhulgas

roma naisi, maapiirkondade naisi ja vaesuses elavaid naisi, juurdepääsul tervishoiuteenustele;

66. väljendab heameelt edusammude üle, mida on tehtud romade kaasamise strateegia 2022–2030 rakendamisel; peab siiski kahetsusväärseks, et strateegias puudub selge lähenemisviis osalemisele, mõjuvõimu suurendamisele ja suutlikkuse suurendamisele; kutsub ametiasutusi üles rakendama asjaomaseid tegevuskavasid, tagades nõuetekohase järelevalve ning kodanikuühiskonna organisatsioonide, eelkõige romade kogukonna sisulise ja läbipaistva osalemise;

Keskkond, elurikkus, energeetika ja transport

67. väljendab heameelt energiaseaduse vastuvõtmise üle 2025. aastal ja rõhutab selle tähtsust ohutu, kindla ja kvaliteetse energiavarustuse tagamisel ning tõhusa, konkurentsivõimelise ja rahaliselt kestliku energiasektori loomisel; julgustab ametiasutusi neid kaugeleulatuvaid pingutusi jätkama ja tuletab meelde, et energiatõhususe, taastuvenergia, varustuskindluse ja heitkoguste vähendamise eesmärkide täielikuks saavutamiseks on vaja teha rohkem jõupingutusi; nõuab tungivalt, et riigi ametivõimud viiksid oma keskkonna- ja kliimamuutusi käsitlevad õigusaktid vastavusse liidu õigustikuga ning tagaksid nende täitmise; märgib murega, et kliimameetmete valdkonnas ei ole edusamme tehtud ja et peamised õigusaktid ei ole veel vastu võetud; rõhutab, et kliimameetmete kavandamisel tuleb arvesse võtta soolist võrdõiguslikkust ja sotsiaalsest kaasatust, et naiste, madala sissetulekuga leibkondade ja tõrjutud kogukondadega konsulteeritaks aktiivselt ja et nad saaksid üleminekust õiglaselt kasu;

68. väljendab heameelt Euroopa Investeerimispanga jätkuva rahalise ja tehnilise toetuse üle Põhja-Makedoonias, sealhulgas selliste strateegiliste taristuprojektide üle nagu VIII ja X raudteekoridor, Skopje reoveepuhasti ja munitsipaalveetaristu arendamine; nõuab kaasavat ja õiglast üleminekut, millega kaitstakse sotsiaalselt vähekaitstud inimesi, kasutades rohepöördeks avaliku ja erasektori rahalisi vahendeid, võttes täielikult kasutusele sihtotstarbelised rahastamismehhanismid ning kasutades ELi ja rahvusvahelist toetust rahaliste vahendite summa suurendamiseks; rõhutab, et tuleb tegeleda spetsialiseerunud töötajate puuduse ning vähese institutsioonilise ja haldussuutlikkuse probleemiga, mis kahjustab kvaliteedikontrolli ja keskkonnamõju korrektset hindamist;

69. märgib murega, et õhu ja vee kvaliteet ning reoveekäitlus on riigi jaoks endiselt eriti problemaatiline; nõuab tungivalt, et keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused suurendaksid pingutusi õhukvaliteedi parandamiseks ja võimaliku surmava saaste vähendamiseks; tuletab meelde, et olukord on eriti murettekitav Skopjes, mis on kogu aeg olnud üks Euroopa kõige saastatumaid linnu;

70. tunnistab Põhja-Makedoonia suurt potentsiaali taastuvate energiaallikate kasutamise piirkondliku keskusena; nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia viiks keskkonnamõju hindamise täielikku kooskõlla ELi õigustikuga, pöörates erilist tähelepanu väikeseid hüdroenergia projekte käsitlevatele teisestele õigusaktidele;

71. rõhutab tungivat vajadust seada esikohale keskkonnakaitse; nõuab tungivalt, et ametiasutused võtaksid vastu vajalikud õigusaktid ja tõhustaksid elurikkuse, vee, õhu ja kliimakaitse- ning piirkondliku jäätmekäitluse meetmeid, sealhulgas põhjalike mõjuhinnangute, keskkonnakuritegude range menetlemise ning igakülgsete avalike konsultatsioonide kaudu, mis võimaldavad kohalike kogukondade, valitsusväliste organisatsioonide ja teadusasutuste sisulist ja läbipaistvat kaasamist;

72. kutsub Põhja-Makedooniat üles looma õiguskaitse Euroopa floora ja fauna ning nende kasvu- ja elupaikade kaitse konventsioonis (Berni konventsioonis) kindlaks määratud Emeraldi võrgustiku alade jaoks, et kaitsta neid keskkonnale kahjulike projektide eest; julgustab riiki laiendama oma kaitsealasid, et täita Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärgid; kordab, et tungivalt on vaja võtta vastu seadus Manrovo rahvuspargi uuesti välja kuulutamiseks, et tagada selle oluliste looduskaitse alaste pingutuste jätkumine ja eesmärkide saavutamine; julgustab Põhja-Makedooniat lisama Jablanica oma kaitsealade loetellu, et tagada liikide ellujäämise seisukohast kriitilise tähtsusega elupaikade säilitamine;

73. julgustab Põhja-Makedoonia ametiasutusi rakendama ohustatud liikide elupaikade suhtes rangemaid kaitse- ja haldusstrateegiaid; samuti liikide endi, eelkõige Balkani ilvese suhtes, sealhulgas keskkonnakuritegude, täpsemalt ebaseadusliku tapmise ja salaküttimise vastaste õigusaktide range täitmise tagamise abil, et kaitsta elurikkust;

74. väljendab heameelt Põhja-Makedoonia jätkuva koostöö üle Kosovo ja Albaaniaga seoses piiriülese rahvuspargiga Šari mägedes; julgustab Põhja-Makedooniat intensiivistama ja kiirendama koostööd naaberriikidega, et määrata kindlaks piiriülesed kaitsealad ja kehtestada ühtsed piiriülesed majandamiskavad;

75. rõhutab vajadust lahendada rahvusparkide finantsprobleeme, et parandada nende mitut aspekti, sealhulgas tööjõu ja üldise haldamisega seotud probleeme, eesmärgiga tugevdada nende rolli elurikkuse kaitsmisel, vaba aja veetmise võimaluse pakkumisel ja kohaliku majanduse toetamisel;

76. väljendab heameelt üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) VIII ja X raudteekoridori ehitamises tehtud edusammude üle ja tunnustab Kriva Palanka-Dlabochica-Stracini kiirtee ehituse lõpuleviimist; nõuab siiski tungivalt, et Põhja-Makedoonia ametiasutused teeksid rohkem pingutusi, et seada esmatähtsale kohale kestlik transport ja

ajakohastada energiataristuga seotud tööd, et ühendada see Euroopa võrkudesse ja tagada piirkondlik ühenduvus ning tegeleda elutähtsa taristu arendamise pidevate viivitustega, sealhulgas kahepoolsete läbirääkimiste kaudu; kutsub komisjoni üles neid pingutusi vajaduse korral toetama;

77. nõuab lisapingutusi põhivõrgu kõigi prioriteetsete lõikude ehituse kiirendamiseks nii raud- kui ka maanteede puhul, sealhulgas suurendades võimaluse korral piiriületuspunktide arvu; märgib ära VIII transpordikoridori strateegilise tähtsuse ELi ja NATO geostrateegilise autonoomia seisukohast, kuna tegemist on logistiliselt olulise marsruudiga NATO lõunaosa jaoks;

Piirkondlik koostöö ja välispoliitika

78. väljendab heameelt Põhja-Makedoonia väärtusliku ja märkimisväärse panuse üle piirkondlikku koostöösse ja stabiilsusesse tema osalemise kaudu majanduslikes ja diplomaatilistes piirkondlikes algatustes, näiteks Berliini protsessis, Lääne-Balkani majanduskasvu kavas ja ühise piirkondliku turu kokkulepete rakendamises, rõhutades nende kaasavuse olulisust;

79. väljendab heameelt riigi pühendumuse üle heanaaberlike suhete edendamisele ning tunnistab selle rolli kahepoolsete vaidluste rahumeelse lahendamise eeskujuna dialoogi ja vastastikuse mõistmise kaudu; rõhutab sellega seoses, kui oluline on, et kõik pooled rakendavad rahvusvahelisi lepinguid täielikult, heas usus ja käegakatsutavate tulemustega, sealhulgas Prespa kokkulepet Kreekaga ning sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingut Bulgaariaga; kutsub üles järjekindlalt pühenduma dialoogile ja koostööle naaberriikidega, et tugevdada piirkondlikku stabiilsust ja edendada vastastikust usaldust; kutsub üles Kagu-Euroopas inimestevahelisi kontakte veelgi edendama;

80. väljendab muret nn Serbia maailma projekti ning asjaolu pärast, et mõned Põhja-Makedoonia valitsuse esindajad on seda kontseptsiooni toetanud ja reklaaminud; mõistab hukka osalemise koosolekutel, mille eesmärk on luua mõjusfäär teiste riikide suveräänsuse ja piirkonna stabiilsuse õõnestamiseks;

81. tuletab meelde vajadust avada nii Põhja-Makedoonias kui ka Serbias hoitavad Jugoslaavia salateenistuse (UDBA ja KOS) arhiivid; rõhutab vajadust avada need arhiivid kogu piirkonnas, et käsitleda totalitaarset minevikku läbipaistval viisil, eesmärgiga tugevdada Lääne-Balkanil demokraatiat, vastutust ja institutsioone;

82. tunneb heameelt Põhja-Makedoonia jätkuva pühendumuse üle Euroopa ja Atlandi ookeani piirkonna julgeolekule; tunnustab Põhja-Makedoonia aktiivset rolli OSCEs, eelkõige selle koosolekute juhtimist 2023. aastal keerulise geopoliitilise olukorra kontekstis, ja tema märkimisväärset panust ELi kriisiohjamismissioonides ja sõjalistes operatsioonides; kiidab heaks riigi joondumise ELi välis-,

julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga, sealhulgas ühemõttelise vastuse Venemaa agressioonisõjale Ukrainas, järgides Venemaa ja Valgevene suhtes kehtestatud piiravaid meetmeid ja pakkudes tuge Ukrainale; väljendab heameelt 2024. aastal ELiga julgeoleku- ja kaitsepartnerluse sõlmimise üle;

83. peab siiski kahetsusväärseks, et Põhja-Makedoonia oli ainus Lääne-Balkani riik, kes hoidus 2025. aasta veebruaris ÜRO Peaassambleel hääletamast Ukrainat käsitleva Euroopa resolutsiooni üle ning toetas selle asemel USA resolutsiooni koos selliste riikidega nagu Gruusia ja Ungari, saates negatiivse signaali Põhja-Makedoonia kooskõla kohta ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ning Euroopa ühise kohustuse kohta kaitsta rahu, rahvusvahelise õiguse ja demokraatia põhimõtteid;

84. tunnistab, et Põhja-Makedoonia NATO liikmesus on märkimisväärne geostrateegiline panus piirkondlikku julgeolekusse ja Euroopa-Atlandi stabiilsusesse, sealhulgas riigi aktiivse osalemise kaudu NATO missioonides ja operatsioonides ning riigi strateegilise rolli kaudu rahu ja koostöö edendamisel Lääne-Balkani piirkonnas, samuti relvajõudude jätkuva ajakohastamise ning kriisiohjamise, elutähtsa taristu ja küberkaitse valdkonna reformide kaudu; toonitab, et NATO liikmesus tugevdab Põhja-Makedoonia kaitsesuutlikkust, parandab julgeolekualast koordineeritust ELi ja NATO liitlastega ning avaldab heidutavat mõju väliste destabiliseerimiskatsete ärahoidmiseks; julgustab Põhja-Makedooniat süvendama koostööd ELi ja NATOga hübriidohtudele reageerimisel, sealhulgas küberturvalisuse koordineerimise, desinformatsiooni ühise jälgimise ja vastupanuvõime arendamise abil, ning tegema pingutusi väliste destabiliseerimiskatsete ärahoidmiseks; julgustab Põhja-Makedooniat tegema jätkuvaid investeeringuid kaitsesektori ajakohastamisse ja NATO strateegiliste prioriteetidega kooskõlla viimisesse, et veelgi tugevdada tema rolli usaldusväärse julgeolekupartnerina;

85. väljendab heameelt Tiranas toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumisel saavutatud kokkuleppe üle vähendada rändlustasusid; kutsub sellega seoses ametiasutusi, erasektori osalejaid ja kõiki sidusrühmi üles hõlbustama kokkulepitud eesmärkide saavutamist, et vähendada oluliselt Lääne-Balkani riikide ja ELi vahelisi rändlustasusid ning alandada neid ka edaspidi, et viia hinnad 2027. aastaks kodumaiste hindade tasemele; väljendab heameelt selle üle, et Lääne-Balkani riikide ja ELi vahelise rändluse tegevuskava rakendamise esimene etapp on ellu viidud;

o
o o

86. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele

esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Põhja-Makedoonia Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile.